

**Волинський національний університет
імені Лесі Українки
Факультет історії, політології та національної безпеки
Кафедра політології та публічного управління**

О. Кузьмук

ЗАГАЛЬНА СОЦІОЛОГІЧНА ТЕОРІЯ

Методичні рекомендації для здобувачів освіти Спеціальності «Соціологія», Освітньої програми «Соціальний аналіз. Консалтинг. Управління»

Луцьк-2024

УДК 316.01 (072)
К 89

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Волинського національного університету імені Лесі Українки (протокол № 3 від 22.11. 2024р.)

Рецензент:

Піменова О. О., кандидат соціологічних наук, доцент, доцент кафедри соціогуманітарних технологій Луцького національного технічного університету

Кузьмук О.М.

К 89 Загальна соціологічна теорія: Методичні рекомендації для здобувачів освіти Спеціальності «Соціологія», Освітньої програми «Соціальний аналіз. Консалтинг. Управління». Луцьк: ВНУ ім. Лесі Українки, 2024. 52 с.

Методичні рекомендації укладені відповідно до діючого силабуса з освітньої компоненти «Загальна соціологічна теорія» для здобувачів освіти спеціальності «Соціологія» закладів вищої освіти, Освітнього ступеня Бакалавр. Методичні рекомендації містять опис пропонованих для розгляду лекційних тем та тем для практичних занять, завдання з елементами дослідницької роботи, питання для самостійної роботи, глосарій основних понять, додатки, список літератури.

Основна мета методичних рекомендацій – організація самостійної роботи студента.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Мета і завдання освітнього компонента, його місце у освітньому процесі.....	5
Структура освітнього компонента.....	8
Теми практичних занять.....	10
Тематика ІНДЗ.....	15
Політика оцінювання.....	17
Підсумковий контроль.....	19
Шкали оцінювання.....	22
Рекомендована література.....	23
Глосарій основних понять.....	25
Додатки.....	31

ВСТУП

Загальна соціологічна теорія є ключовою дисципліною для студентів бакалаврату, яка забезпечує фундаментальне розуміння соціальних процесів, структур і явищ. Ця дисципліна формує теоретичну базу для аналізу складних соціальних реалій та сприяє розвитку критичного мислення і аналітичних навичок, що є необхідними для подальшого навчання та професійної діяльності у сфері соціальних наук.

У сучасному світі, де соціальні зміни відбуваються з великою швидкістю, важливо вміти використовувати різноманітні підходи до дослідження соціальних явищ. Методичні рекомендації з навчальної дисципліни «Загальна соціологічна теорія» покликані допомогти студентам бакалаврату зрозуміти основні концепції, теорії та методи соціологічного аналізу, що дозволить їм здійснювати глибокі дослідження у вибраній галузі. Акцентується увага на різноманітних теоретичних підходах, включаючи як класичні, так і сучасні соціологічні теорії. Студенти ознайомляться з методологією та методами аналізу соціологічних теорій, концепцій та методологічних парадигм. Це допоможе їм не лише оволодіти знаннями, а й набути практичних навичок, необхідних для реалізації наукових проєктів та досліджень.

Для забезпечення якісного засвоєння матеріалу у методичних рекомендаціях передбачено теоретичні завдання, практичні кейси та приклади, які сприятимуть глибшому розумінню соціологічних концепцій. Наприкінці рекомендацій надано список рекомендованої літератури та додатки, які допоможуть студентам у підготовці до занять та самостійній роботі.

Мета цих методичних рекомендацій – створити сприятливі умови для розвитку професійних компетенцій студентів бакалаврату в галузі соціології та підготувати їх до активної участі у наукових дослідженнях і практичній діяльності.

Мета і завдання освітнього компонента

Метою освітнього компонента є: формування у студентів знань щодо суті та специфіки основних рівнів теоретичного аналізу соціальної дійсності, методологічних засад соціологічного пізнання соціальних явищ та процесів, концепцій суспільного розвитку.

Завданнями дисципліни є:

- вивчення специфіки соціологічного знання, його структури та функцій;
- дати уявлення про місце і роль загальної соціологічної теорії, її співвідношення з іншими складовими системи соціологічного знання;
- формулювання принципів соціального пізнання, основних методологічних підходів до аналізу суспільства;
- аналіз вихідних понять соціології: суспільство, соціальна група, соціальна взаємодія, соціальна структура, соціальна зміна та ін.;
- на основі отриманих теоретичних знань з основ загальної соціологічної теорії поглибити розуміння студентами суті соціологічних понять та категорій;
- сформулювати навички проведення аналізу, порівняння, систематизації різних теоретичних підходів щодо вивчення соціальної дійсності;
- сприяти розвитку соціологічного мислення при вивченні явищ та процесів, які відбуваються в суспільстві.

Предметом дисципліни є принципи соціального пізнання дійсності, основні методологічні засади соціологічного аналізу суспільства як цілісної соціальної системи, механізмів його функціонування та розвитку, суті соціальних зв'язків та взаємодій.

Загальна соціологічна теорія складає базовий, вихідний рівень соціологічних знань, а вивчення курсу «Загальна соціологічна теорія» є необхідною складовою фахової підготовки студентів, які навчаються за освітньою програмою Соціальний аналіз. Консалтинг. Управління.

Основне завдання навчальної дисципліни полягає у оптимізації соціологічної підготовки бакалаврів у професійній діяльності у галузі теорії соціології. По завершенню вивчення навчальної дисципліни «Загальна соціологічна теорія» бакалаври повинні набути та отримати

знання:

- основних понять, теорій та концепцій соціологічної науки;
- знання особливостей та компетенцій сучасного цивілізаційного розвитку;
- рівнів соціологічного знання та функцій соціології;
- основних методологічних підходів до вивчення соціальної реальності, їх пізнавальних можливостей;
- системи категорій загальної соціологічної теорії, їх класифікацію;
- основні теорії та концепції суспільства;

- методологічні підходи до аналізу соціальних явищ та процесів;
- положення основних галузевих соціологічних теорій;

уміння:

- здатність до аналізу і синтезу; навички управління інформацією;
- здатність до критики та самокритики; взаємодія (робота в команді); міжособистісні навички та вміння; здатність спілкуватися з експертами з інших галузей;
- здатність працювати самостійно; здатність до навчання; дослідницькі навички і вміння; здатність до креативності; здатність застосовувати знання на практиці;
- аналітично осмислювати сучасні соціальні явища у всіх сферах соціального життя;
- інтерпретувати результати емпіричних досліджень; використовувати отримані знання у своїй професійній діяльності;
- вміння критично мислити й генерувати ідеї та вирішувати важливі проблеми на інноваційній основі.

Результати навчання (Компетентності).

Основним результатом навчання є розуміння предметної області застосування знань теорій, концепцій та методологічних парадигм соціології, досліджувати соціальну реальність через призму аналізу теоретичних підходів, на основі теорій будувати дослідницькі гіпотези для емпіричних соціологічних досліджень; розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері соціології, що передбачають застосування основних соціологічних теорій і методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК01. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях. ЗК03. Здатність працювати в команді.

ЗК04. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК05. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК06. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК07. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК08. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК09. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК10. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей

розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні компетентності:

СК01. Здатність оперувати базовим категоріально-понятійним апаратом соціології.

СК02. Здатність до опанування та використання основних класичних та сучасних соціологічних теорій.

СК03. Здатність аналізувати соціальні зміни, що відбуваються в Україні та світі в цілому.

СК04. Здатність збирати, аналізувати та узагальнювати соціальну інформацію з використанням соціологічних методів.

СК06. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК08. Здатність дотримуватися у своїй діяльності норм професійної етики соціолога.

Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання:

РН01. Використовувати понятійний апарат соціології в освітній, дослідницькій та інших сферах професійної діяльності.

РН02. Розуміти історію розвитку соціології, її сучасні концепції та теорії, основні проблеми.

РН03. Застосовувати положення соціологічних теорій та концепцій до дослідження соціальних змін в Україні та світі.

РН04. Пояснювати закономірності та особливості розвитку і функціонування соціальних явищ у контексті професійних задач.

РН06. Ефективно виконувати різні ролі (зокрема організатора, комунікатора, критика, генератора ідей, виконавця тощо) у команді в процесі вирішення фахових задач.

РН07. Вміти використовувати інформаційно-комунікаційні технології у процесі пошуку, збору та аналізу соціологічної інформації.

РН08. Обґрунтовувати власну позицію, робити та аргументувати самостійні висновки за результатами досліджень і аналізу професійної літератури.

РН12. Знати та дотримуватися етичних норм професійної діяльності соціолога.

Структура освітнього компонента.

Таблиця 1

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Пр.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю / Бали
Змістовий модуль 1. Загальна соціологічна теорія як концептуальна основа соціологічної науки						
Тема 1. Поняття, предмет, об'єкт і метод, функції, завдання соціології, її зв'язок з іншими науками	8	2	2	4		ІРС/1,5
Тема 2. Структура соціологічного знання. Соціальні закони	10	2	4	4		ДС/3,0
Разом за модулем 1	18	4	6	8		4,5
Змістовий модуль 2. Суспільство як об'єкт соціологічного пізнання						
Тема 3. Поняття «суспільство» в соціології	8	2	2	4		ДБ/1,5
Тема 4. Соціальна структура суспільства, її основні елементи	12	4	4	4		ДС/3,0
Тема 5. Соціальна стратифікація	12	4	4	4		ІРС/3,0
Тема 6. Соціальні процеси	12	4	4	4		ДБ/3,0
Тема 7. Соціальні зміни	10	2	4	4		ДБ/3,0
Тема 8. Трансформація як тип соціальної зміни	10	2	2	4	2	РМГ/1,5
Тема 9. Ціннісна детермінація соціокультурної зміни	10	2	2	4	2	РМГ/1,5
Тема 10. Феномени, суб'єкти та етапи соціокультурної трансформації в Україні	8	2	2	4		ДС/1,5
Тема 11. Культура як специфічна форма існування соціального	8	2	2	4		ДБ/1,5
Разом за модулем 2	90	24	26	3 6	4	19,5
Змістовий модуль 3. Основні методологічні підходи до вивчення соціальної реальності, їх пізнавальні можливості						
Тема 12. Методологічні основи наукового аналізу суспільства	8	2	2	4		ІРС/1,5
Тема 13. Методологічні стратегії як парадигми теоретичної соціології	10	2	2	4	2	ІРС/1,5
Тема 14. Сучасні тенденції, проблеми і перспективи розвитку соціологічної науки. Мультипарадигмальний статус сучасної соціології	16	4	4	6	2	ДС/3,0
Разом за модулем 3	34	8	8	1 4	4	6,0
Види підсумкових робіт						Бал
Підсумкова контрольна робота 1						20
Підсумкова контрольна робота 2						20
Підсумкова контрольна робота 3						20

ІНДЗ							10
Всього годин/Балів	142	36	40	58	8		100
Змістовий модуль 4. Система категорій загальної соціологічної теорії, її класифікація							
Тема 15. Соціальна дія та соціальна взаємодія в соціології	8	2	2	4			ІРС/1,5
Тема 16. Соціальні відносини та соціальні відношення	8	2	2	4			ДС/1,5
Тема 17. Поняття «соціальний інститут». Процес інституціоналізації	12	4	4	4			ДС/3,0
Тема 18. Соціальна організація: поняття, типи, функції	10	2	4	4			ДС/3,0
Тема 19. Особистість у системі соціальних зв'язків	16	4	4	6	2		ІРС/3,0
Тема 20. Поняття «гендер» в соціології. Гендерна соціалізація	10	2	2	6			РМГ/1,5
Тема 21. Соціальний контроль як основний чинник регулювання суспільних відносин	8	2	2	4			ДС/1,5
Тема 22. Аномія і девіація як об'єкт соціологічного аналізу	14	2	4	6	2		ДБ/3,0
Разом за модулем 4	86	20	24	3 8	4		18
Змістовий модуль 5. Розвиток інститутів громадянського суспільства в Україні							
Тема 23. Соціальні групи як елемент соціальної системи суспільства. Види соціальних груп	8	2	2	4			ДС/1,5
Тема 24. Соціальні організації та їх роль в соціальній системі українського суспільства	14	4	4	6			ІРС/3,0
Тема 25. Соціальна мобільність. Соціальна активність та соціальна пасивність особистості	16	4	4	6	2		ІРС/3,0
Тема 26. Категорії теорії соціальної динаміки	8	2	2	4			ДС/1,5
Тема 27. Соціальне проектування, соціальне передбачення та соціальне прогнозування суспільних явищ та процесів	12	2	2	6	2		РМГ/1,5
Тема 28. Громадська думка як соціальний феномен	14	4	4	4	2		ДБ/3,0
Разом за модулем 5	72	18	18	30	6		13,5
Види підсумкових робіт							Бал
Підсумкова контрольна робота 1							20
Підсумкова контрольна робота 2							20
Підсумкова контрольна робота 3							20

ІНДЗ						8,5
Всього годин/Балів	158	38	42	68	10	100

Методи контролю*: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

Плани практичних занять

Таблиця 2

(3-ий семестр)

№	Зміст	Кількість годин
1.	Тема 1. Поняття, предмет, об’єкт і метод, функції, завдання соціології, її зв’язок з іншими науками 1. Соціологія як наука про суспільство 2. Предмет і об’єкт соціології 3. Методи соціології 4. Функції соціології 5. Завдання соціології 6. Зв’язок соціології з іншими науками	4
2.	Тема 2. Структура соціологічного знання. Соціальні закони 1. Концептуальні підходи до виокремлення рівнів соціологічного знання 2. Рівень теоретичної соціології 3. Рівень спеціальних та галузевих соціологічних теорій 4. Рівень прикладної (емпіричної) соціології 5. Соціальні закони та соціальні закономірності	2
3.	Тема 3. Поняття «суспільство» в соціології 1. Еволюція уявлень про суспільство 2. Багатовимірність теоретичного дослідження суспільства як соціальної системи 3. Типізація суспільств (Ф. Тьонніс, К. Поппер, Р. Арон, Д. Белл та ін.). 4. Основні риси сучасного суспільства.	2
4.	Тема 4. Соціальна структура суспільства, її основні елементи 1. Поняття соціальної структури суспільства 2. Інтерпретація соціальної структури в соціології: основні методологічні підходи 3. Типологія елементів соціальної структури. Соціальні групи, їх ознаки та види	4

5.	Тема 5. Соціальна стратифікація 1. Соціальна диференціація та соціальна стратифікація 2. Класичні та сучасні теорії походження нерівності (К. Девіс, В. Мур, Т. Парсонс, К. Маркс, П. Блау, М. Вебер та ін.) 3. Різноманітність форм соціальної стратифікації в суспільстві: соціально-класова, расова, вікова, професійна та ін. 4. Основні стратифікаційні системи	4
6.	Тема 6. Соціальні процеси 1. Поняття «соціальний процес» в соціології. Сутність соціального процесу 2. Соціальний процес та соціальний суб'єкт, їх взаємообумовленість 3. Основні теорії конфлікту в соціології. Структура та механізми конфліктів 4. Процеси функціонування й процеси розвитку. Стихійні та керовані процеси. Часовий діапазон соціальних процесів. 5. Аналіз соціальних процесів, які відбуваються в Україні	4
7.	Тема 7. Соціальні зміни 1. Сутність соціальної зміни. Джерела та наслідки соціальних змін 2. Теоретичні підходи до тлумачення соціальних змін: теорії розвитку та теорії соціального циклу 3. Ідея прогресу в соціології. Теорії соціокультурного поля 4. Рівні соціальних змін: макро-, мезо- й мікрорівень 5. «Соціологія соціальних змін» П. Штомпки.	4
8.	Тема 8. Трансформація як тип соціальної зміни 1. Типологія соціальних змін. Співвідношення понять та феноменів модернізації, транзиції та трансформації 2. Основні теорії модернізації суспільства. Застосування концепцій модернізації до аналізу процесів, що відбуваються на пострадянському просторі 3. Трансформація як соціологічне поняття та соціальний феномен	2
9.	Тема 9. Ціннісна детермінація соціокультурної зміни 1. Ціннісні зміни як предмет філософської та соціологічної рефлексії 2. Ціннісний вимір суспільства як важлива складова соціологічного аналізу 3. Поняття «матеріалістичних» та постматеріалістичних цінностей	2
10.	Тема 10. Феномени, суб'єкти та етапи соціокультурної трансформації в Україні 1. Соціокультурні зміни в Україні як трансформаційний процес 2. Ціннісні зміни як головний чинник соціокультурної трансформації українського суспільства 3. Зміни в інституціональній структурі як показник суспільної трансформації. Гіпотеза «подвійної інституціоналізації» Є. Головахи та Н. Паніної 4. Етапи соціокультурної трансформації в Україні та її головні суб'єкти	2

11.	Тема 11. Культура як специфічна форма існування соціального 1. Культура як механізм засвоєння, передавання, створення і накопичення соціального досвіду 2. Основні елементи культури: мова, цінності, норми, зразки поведінки 3. Методологічні підходи до аналізу культури. Культура та цивілізація	2
12.	Тема 12. Методологічні основи наукового аналізу суспільства 1. Соціальне пізнання як напрям наукового пізнання. Основні принципи наукового пізнання суспільства 2. Поняття наукової парадигми як теоретичної стратегії. Соціологія як поліпарадигмальна наука 3. Основні парадигмальні системи сучасної соціологічної теорії	2
13.	Тема 13. Методологічні стратегії як парадигми теоретичної соціології 1. Позитивізм як провідний науковий напрям соціології ХІХ ст. Діалектико-матеріалістичний підхід до аналізу соціальних явищ К. Маркса. 2. Соціологізм Е. Дюркгейма 3. «Розуміюча соціологія» та теорія соціальної дії М. Вебера 4. Структурний функціоналізм Т. Парсонса: загальна теорія дії, системи дії 5. Функціоналізм Р. Мертонса: функції та дисфункції, явні та латентні функції, теорії середнього рівня	2
14.	Тема 14. Сучасні тенденції, проблеми і перспективи розвитку соціологічної науки. Мультипарадигмальний статус соціології 1. Теоретико-методологічна ситуація в сучасній соціології: тенденції та перспективи 2. Проблема глобалізації в сучасній соціологічній перспективі 3. Проблема теоретичного синтезу в сучасній соціологічній теорії. 4. Перспективи побудови інтегральної загально соціологічної теорії (Дж. Рітцер, Ю. Хабермас, Е. Гіденс, П. Бурдьє та ін.)	4
Всього:		40

Таблиця 3

(4-ий семестр)

№	Зміст	Кількість годин
1.	Тема 15. Соціальна дія та соціальна взаємодія в соціології 1. Поняття «соціальна дія» в соціології: поняття, види 2. Теоретичні засади дослідження соціальної дії 3. Поняття «соціальна взаємодія» в соціології: поняття, сутність 4. Теоретичні засади дослідження феномену соціальна взаємодія в соціології	2

2.	Тема 16. Соціальні відносини та соціальні відношення 1. Поняття «соціальні відносини» в соціології. Теоретичні засади дослідження 2. Поняття «соціальні відношення». Теоретичні засади вивчення 3. «Соціальні відносини» та «соціальні відношення»: співвідношення між поняттями	2
3.	Тема 17. Поняття «соціальний інститут». Процес інституціоналізації 1. Поняття і структура соціальних інститутів 2. Класифікація соціальних інститутів 3. Явні і латентні функції діяльності соціальних інститутів. Дисфункція соціального інституту 4. Соціологічний зміст процесу інституціоналізації	4
4.	Тема 18. Соціальна організація: поняття, типи, функції 1. Поняття «соціальна організація» 2. Інституціоналізація організацій: механізми утворення і чинники функціонування 3. Структура організації. Механізм побудови соціальної організації 4. Типи соціальних організацій 5. Управління в організації. Типи і стилі керівництва	4
5.	Тема 19. Особистість у системі соціальних зв'язків 1. Соціологічний підхід до проблеми особистості та основні напрями її дослідження 2. Соціологічні концепції особистості: марксистська, рольова, диспозиційна 3. Структура особистості як соціологічна проблема 4 Сутність процесу соціалізації та основні його етапи. Механізми соціалізації	4
6.	Тема 20. Поняття «гендер» в соціології. Гендерна соціалізація 1. Поняття «гендер» в соціології. Поняття «фемінність», «маскуліність», «андроїність» 2. Теорії гендеру в соціології: а) теорія конструювання гендеру, б) етнометодологія Г. Гарфінкеля 3. Процес гендерної соціалізації	2
7.	Тема 21. Соціальний контроль як основний чинник регулювання суспільних відносин 1. Соціальний контроль як основний чинник регулювання суспільних та міжособистісних відносин 2. Види соціального контролю 3. Ефективність системи соціального контролю	2
8.	Тема 22. Аномія і девіація як об'єкт соціологічного аналізу 1. Явище аномії. Проблема визначення 2. Теоретичні підходи до визначення девіації в історії соціології 3. Типологія девіантної поведінки	4

9.	Тема 23. Соціальні групи як елемент соціальної системи суспільства. Види соціальних груп 1. Поняття «соціальна група» в соціології. Теоретичні засади дослідження 2. Соціальна група в структурі суспільства. Фактори участі, чинники взаємодії 3. Види соціальних груп	2
10.	Тема 24. Соціальні організації та їх роль в соціальній системі українського суспільства 1. Соціальні організації як рушій розвитку суспільства 2. Соціальні організації в українському суспільстві: функції та дисфункції	4
11.	Тема 25. Соціальна мобільність. Соціальна активність та соціальна пасивність особистості 1. Поняття «соціальної мобільності» 2. Види соціальної мобільності: вертикальна та горизонтальна, внутрішньогенераційна та міжгенераційна, структурна та обмінна 3. Методи вивчення соціальної мобільності 4. Соціальна активність та соціальна пасивність	4
12.	Тема 26. Категорії теорії соціальної динаміки 1. Соціальна статика: поняття, сутність 2. Соціальна динаміка: поняття, сутність 3. Теорія соціальної динаміки до пояснення соціальних змін в українському суспільстві	2
13.	Тема 27. Соціальне проектування, соціальне передбачення та соціальне прогнозування суспільних явищ та процесів 1. Соціальне проектування в соціології: сутність, можливості застосування та обмеження методу 2. Соціальне передбачення та соціальне прогнозування: сутність, можливості застосування та обмеження методу	2
14.	Тема 28. Громадська думка як соціальний феномен 1. Громадська думка в соціології: поняття, сутність 2. Теоретичні засади дослідження феномену громадська думка в соціології 3. Соціологічні дослідження громадської думки в українському суспільстві	4
Всього:		42

Завдання для самостійного опрацювання

Створити глосарій основних термінів

Проаналізувати та типологізувати публікації у фахових журналах з соціологічних дисциплін, що лежать в площині Загальної соціологічної теорії

Підсумкові контрольні роботи мають на меті визначити рівень засвоєння навчального матеріалу. Проводяться у письмовій формі. Якщо підсумкова контрольна робота виконана у повному обсязі, то така робота отримує 20 балів (передбачається написання трьох модульних контрольних робіт в кожному семестрі), кожне питання оцінюється у 10 балів.

Для закріплення теоретичного матеріалу студентам пропонується виконати Індивідуально-дослідне завдання (ІНДЗ), що передбачає написання есе на довільно (на вибір) обрану тему (перелік тем подається нижче)

ТЕМАТИКА ІНДЗ

(третій семестр)

1. Амбівалентність соціальних інститутів
2. Аналіз соціальної структури пострадянських суспільств
3. Аномічні прояви в сучасному українському суспільстві
4. Взаємодія особистості та соціальної групи
5. Гендерні дослідження в соціології
6. Девіантна поведінка молоді: причини, особливості
7. Еволюція ідеї прогресу в соціології
8. Класичні та сучасні концепції походження нерівності
9. Культура та цивілізація
10. Маргіналізація українського суспільства
11. Маргінальні групи в соціальній структурі українського суспільства
12. Мікро- і макросоціологія
13. Місце і роль культури у соціальному житті
14. Новий середній клас в Україні
15. Організація як тип соціальної групи
16. Основні стратифікаційні моделі сучасного суспільства
17. Особливості соціалізації молоді в українському суспільстві
18. Особливості структури сучасного українського суспільства
19. П. Сорокін про «канали соціальної циркуляції»
20. Проблема типізації сучасних суспільств
21. Проблеми емпіричного дослідження соціальних процесів у соціології
22. Проблеми соціалізації особистості в сучасному суспільстві
23. Роль соціології в соціальному реформуванні українського суспільства
24. Соціальна взаємодія як основа соціального життя
25. Соціальна зміна через призму теорії соціокультурного поля
26. Соціальна нерівність, її природа і прояви в суспільствах різного типу
27. Соціальна структура суспільства як соціальна система
28. Соціальний контроль: поняття, види, функції
29. Соціальні зміни: сутність, види чинники
30. Соціальні інститути в системі соціальних зв'язків
31. Соціальні конфлікти: сутність, теорії та шляхи розв'язання
32. Соціально-структурні засади індивідуальної поведінки
33. Соціологічний зміст інституалізації
34. Специфіка соціологічного знання. Соціологічний кут погляду
35. Структура соціологічного знання
36. Структурно-функціональний аналіз суспільства
37. Суспільство як соціальна система

38. Сучасна західна соціологія: багатоманітність концепцій соціологічних
39. Сучасні дискусії про предмет соціології
40. Теорії натовпу
41. Теорії стратифікації в соціології
42. Теорія групової динаміки.
43. Теорія соціальної мобільності П. Сорокіна
44. Трансформаційні процеси в сучасному українському суспільстві
45. Форми, види та рівні культури
46. Функції та дисфункції соціальних інститутів у сучасному українському суспільстві
47. Характеристики бюрократії К.Марксом та М.Вебером
48. Соціологічні теорії особистості
49. Поняття особистості в соціології. Типи особистості

ТЕМАТИКА ІНДЗ

(четвертий семестр)

1. Особливості соціальної структури сучасного українського суспільства.
2. Соціальна мобільність як об'єкт соціологічного аналізу.
3. Теорія соціальної стратифікації: основні положення та межі застосування.
4. Проблема соціальної мобільності в сучасному суспільстві.
5. «Середній клас» як категорія соціально-структурного аналізу.
6. Проблема формування «середнього класу» в українському суспільстві.
7. Соціальна структура та проблема стабільності в українському суспільстві.
8. Класи, соціальні групи та прошарки: методологія аналізу.
9. Нові соціальні групи та прошарки в системі соціально-класових відносин українського суспільства.
10. Теорія класів та теорія соціальної стратифікації: порівняльний аналіз методології дослідження.
11. Стратифікаційний аналіз сучасного українського суспільства: основні теоретичні та методологічні проблеми.
12. Соціальні протиріччя та соціальні конфлікти в сучасному суспільному розвитку.
13. Соціальні протиріччя в сучасному українському суспільстві.
14. Місце та роль соціальної політики в сучасному суспільстві.
15. Проблема безробіття в сучасному українському суспільстві.
16. Маргінали та маргінальні групи.
17. Динаміка соціальної структури в сучасних західних країнах.
18. Соціальна стратифікація міста.
19. Мода і статус.
20. Трансформація еліт в Україні: оновлення та спадковість.
21. Стратифікація та расово-етнічні стосунки.

22. «Андерклас» та його місце в системі соціальної стратифікації.
23. Політична еліта в стратифікаційній системі сучасної України.
24. Соціологічний портрет української бізнес-еліти.
25. Культура бідності: основні концепції.
26. Нові соціальні групи в українському суспільстві.

Політика оцінювання

Політика викладача щодо здобувача освіти

Таблиця 4

№	Вимоги викладача	№	Не допустимо
1.	Обов'язкове відвідування навчальних занять;	1.	Пропуск занять без поважних причин;
2.	Активність студента під час практичних занять;	2.	Запізнення на заняття;
3.	Своєчасне виконання завдань самостійної роботи;	3.	Користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями (за винятком дозволу викладача);
4.	Виконання підсумкових контрольних завдань	4.	Порушення дисципліни;
5.	Вчасне виконання завдань лабораторних робіт (при їхній наявності)	5.	Списування.
6.	Відпрацювання занять, що були пропущені або не підготовлені.	6.	Плагіат

Оцінювання.

Таблиця 5

Вид оцінювання	%
Поточний контроль, разом у т.ч.:	50
Опитування на семінарських заняттях	25
Виконання індивідуальних завдань, завдань лабораторних робіт, підготовка наукових доповідей	25
Підсумковий контроль, разом в .ч.:	
Письмова компонента	25
Усна компонента	25

Політика щодо академічної доброчесності.

Дотримання політики доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- 1) самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання;
- 2) обов'язкове посилання на джерело інформації у разі використання, ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- 3) дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

4) дотриманні принципів та положень Кодексу професійної етики соціолога;

5) надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень, джерела інформації.

За порушення академічної доброчесності (плагіат, фальсифікація, списування, обман тощо) здобувачі освіти можуть бути притягнені до академічної відповідальності: повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; відрахування з Університету.

Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 25%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв).

Політика щодо дедлайнів та перескладання

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Підсумковий контроль

На залік (третій семестр) та екзамен (четвертий семестр) виносяться основні питання, що потребують творчої відповіді та вміння синтезувати отримані знання і застосовувати їх під час розв'язання практичних завдань. Форма проведення заліку – усна. Форма проведення екзамену – усна.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ЗАЛІКУ (ТРЕТІЙ СЕМЕСТР)

1. Поняття, предмет, об'єкт і метод, функції, завдання соціології, її зв'язок з іншими науками
2. Структура і рівні соціологічного знання
3. Поняття соціального закону і його види
4. Соціальне пізнання як напрям наукового пізнання. Основні принципи наукового пізнання суспільства
5. Поняття, функції, структура наукової теорії
6. Поняття наукової парадигми як теоретичної стратегії. Методологічні функції парадигмальних підходів. Соціологія як поліпарадигмальна наука
7. Суспільство: поняття і його трактування, ознаки суспільства. Підходи до вивчення суспільства (макросоціологічний, мікросоціологічний, мезорівень)
8. Дослідницькі підходи до вивчення суспільства й основні парадигми сучасної соціології
9. Поняття соціальної системи. Сутність і принципи системного підходу до вивчення суспільства. Складові суспільства як системи та їх функції
10. Культура як об'єкт вивчення соціології
11. Функції та складові культури (мова, цінності, норми, санкції).
12. Особистість і суспільство. Поняття «людина», «індивід», «особистість».
13. Соціалізація: сутність процесу соціалізації, форми, підходи до вивчення.
14. Соціалізація як процес інтеграції індивіда в суспільство. Компоненти і етапи соціалізації, її механізми
15. Сутність соціальних статусів та їх типи
16. Соціальна роль і рольова поведінка
17. Соціальна взаємодія як основа соціальних явищ
18. Соціальні процеси: поняття, специфіка
19. Соціальна диференціація та соціальна інтеграція
20. Соціальні контакти: поняття, типологія
21. Головні елементи соціальної структури суспільства. Типи соціальних структур.

22. Соціологічний аналіз інституціональної структури суспільства: класичні пояснення.
23. Субкультурна диференціація сучасної української молоді.
24. Основні соціологічні теорії особистості.
25. Соціальний статус та соціальні ролі особистості. Символи статусу.
26. Особистість як суб'єкт соціальних змін.
27. Поняття глобалізації, основні соціологічні теорії глобалізації.
28. Соціальна нерівність, типи нерівності.
29. Поняття цінностей та ціннісних орієнтацій. Ціннісний світ сучасної особистості. Ціннісне поле особистості як індивідуально-соціальний конструкт.
30. Дослідницькі стратегії сучасної соціології.
31. Сучасні макротеорії соціальних змін.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ЕКЗАМЕНУ (ЧЕТВЕРТИЙ СЕМЕСТР)

1. Соціальні відносини: визначення, види, критерії класифікації
2. Відносини соціальної залежності і влади: поняття, прояви. Підходи до вивчення владних відносин
3. Інституціоналізація як соціальний феномен
4. Соціальний інститут: поняття, ознаки, структура, типи та роль у розвитку суспільства
5. Соціальний інститут: основні етапи процесу інституціоналізації
6. Функції соціальних інститутів
7. Інституціональна криза в сучасному українському суспільстві
8. Поняття соціальної структури, її основні елементи і види
9. Сутність, основні елементи та види соціальних структур
10. Теорія класів. Сутність соціально-класової теорії суспільства, її недоліки
11. Співвідношення понять «клас» і «верства». Середній клас та його роль в суспільстві. Проблема вивчення середнього класу: основні підходи
12. Соціальні групи як елемент соціальної системи суспільства: поняття, специфіка, умови існування, види
13. Малі групи як об'єкт соціологічного дослідження: поняття, типологія, структура. Соціально-психологічні параметри. Лідерство в малій групі
14. Формальні і неформальні соціальні групи: поняття, процес утворення, властивості, особливості функціонування
15. Соціальні організації: поняття, ознаки, відмінності від інших

соціальних груп. Роль в соціальній системі суспільства

16. Соціальна організація як система і соціальна спільнота.
Типологія соціальних організацій їх місце в суспільстві, функції
17. Теорія соціальної стратифікації
18. Соціальна стратифікація: поняття, сутність, види, історичні форми, сучасні характеристики, тенденції розвитку
19. Соціальна мобільність як форма соціального відтворення: поняття, сутність, типи, причини, характеристики
20. Соціальна зміна: поняття, типи, шляхи розвитку. Еволюційні й революційні підходи до аналізу соціальних змін. Значення соціальних інновацій в суспільстві
21. Соціальні рухи: поняття, види, умови появи, стадії розвитку, проблеми вивчення. Роль соціальних рухів в розвитку суспільства
22. Соціальний прогрес: поняття, ознаки, критерії. Соціологічні концепції прогресу
23. Зміст поняття регресу, особливості його прояву
24. Сутність процесу маргіналізації
25. Поняття соціальної поведінки, її типи і форми, джерела, мотиви, критерії
26. Проблема соціальних девіацій: причини, форми прояву, типологія
27. Поняття соціального контролю, його елементи, завдання, механізми дії
28. Соціоінженерна діяльність як специфічний тип пізнання, оптимізації і перетворення процесів соціальної життєдіяльності
29. Соціальне проектування та соціальний прогноз як види соціоінженерної діяльності: поняття, специфіка, функції
30. Громадська думка: поняття, суб'єкт, об'єкт, функції, засоби інформування

Шкала оцінювання

Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з освітніх компонентів, де формою контролю є залік

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано
82–89	
75–81	
67–74	
60–66	
1–59	Незараховано (необхідне перескладання)

Шкала оцінювання

Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з освітніх компонентів, де формою контролю є екзамен

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Відмінно (A)
82–89	Добре (дуже добре) (B)
75–81	Добре (C)
67–74	Задовільно (D)
60–66	Задовільно (достатньо) (E)
1–59	Незадовільно (необхідне перескладання) (FX)

Рекомендована література та інтернет-ресурси (літературні джерела, рекомендована література (основна, додаткова, Інтернет-ресурси) та інші джерела).

Література

1. Бакіров В. С. Соціологія в постмодерністському контексті // Вісник Харківського національного університету. Харків 2000. № 492: Соціологічні дослідження сучасного суспільства. С. 15-23.
2. Барвінський А. О. Соціологія: курс лекцій для студентів вищ. навч. закл. К.: Центр навчальної літератури 2005. 320 с.
3. Вербець В. В. Соціологія: курс лекцій: навч. посібник. К.: Кондор 2009. 450 с.
4. Вербець В.В., Субот О.А, Христюк Т.А. Соціологія: Навчальний посібник. К.: КОНДОР, 2009. 550 с.
http://pidruchniki.ws/15840720/sotsiologiya/sotsiologiya_-_verbets_vv
5. Герасимчук А.А., Палеха Ю.І., Шиян О.М. Соціологія: Навч. посібник. 4-те вид., випр. й доп. К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2004.
http://pidruchniki.ws/15840720/sotsiologiya/sotsiologiya_-_gerasimchuk_aa
6. Гіденс Е. Соціологія. [пер. з англ. В. Шовкун, А. Олійник]. К.: Основи, 1999. <http://politics.ellib.org.ua/pages-cat-173.html>
7. Головаха Є. Соціологічні знання: специфіка, критерії науковості та перспективи розвитку // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2004. С. 78-85.
8. Городяненко В.Г. Соціологічна енциклопедія. К.: Академвидав, 2008. 456 с. Грушевський М. Початки громадянства (генетична соціологія). К.: Центр навчальної літератури, 2020.
9. Дворецька Г. В. Соціологія: навч. посіб. К.: КНЕУ 2002. 256 с.
10. Жоль К.К. Соціологія: Навч. посібник. К.: Либідь, 2005.
http://pidruchniki.ws/15840720/sotsiologiya/sotsiologiya_-_zhol_kk
11. Загальна соціологія: хрестоматія / концепція, упоряд., перекл. А.В. Фурман, В.С. Біскуп, О.С. Морщакова. К.: Ліра-К, 2019. 354 с.
12. Злобіна О. Категорія «особистість» у системі понять соціологічної теорії // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2000. № 4. С. 45-52.
13. Корольно В., Танчер В. Головні напрями сучасного соціологічного теоретизування // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 1999. № 1. С. 20-28.
14. Костенко Н., Макеєв С. Місце і час соціології // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2008. № 1. С. 12-18.
15. Кузьменко Т. Соціологія. Навч. посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 320 с.
16. Паніотто В. Соціологія в анекдотах. К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2022. 370 с.
17. Култаєва М. Д., Навроцький О. І., Шеремет І. І. Європейська теоретична соціологія ХХ-ХХІ століття: навч. посібник для студ. ВНЗ. Харків 2008. 400 с.
18. Лукашевич М. П., Туленков М. В. Соціологія: базовий курс: підручник для студентів вузів. К.: Каравела 2006. 500 с.
19. Лукашевич М. П., Туленков М. В., Яковенко Ю. І. Соціологія: основи загальної, спеціальних і галузевих теорій: підручник. К.: Каравела 2008. 480 с.

20. Макеєв С. Соціальний інститут: класичні тлумачення й сучасні підходи до вивчення // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2003. № 4. С. 30-40.
21. Макеєв С.О. Соціологія: навч. посіб. 4-те вид., перероб. і допов. К.: ТОВ «Знання»; КОО, 2008.
22. Перегуда Є. В. Соціологія: навчальний посібник. К.: КНУБА 2012. 350 с.
23. Подольська Е.А., Подольська Т.В. Соціологія: 100 питань– 100 відповідей. Київ: Фірма "ІНКОС", 2009.
http://pidruchniki.ws/15840720/sotsiologiya/sotsiologiya_100_pitan_100_vidpovidey__podolska_yea
24. Примуш М.В. Загальна соціологія: Навчальний посібник. К.: ВД «Професіонал», 2004. 592 с.
http://pidruchniki.ws/15840720/sotsiologiya/zagalna_sotsiologiya_-_primut_mv
25. Попова І. Публічність соціології // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2008. № 2. С. 55-62.
26. Практикум з соціології: навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти / За ред. В. М. Пічі. Львів 2004. 250 с.
27. Резник О. Особистість і громадянське суспільство: досвід теоретичного осмислення // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2002. № 3. С. 22-29.
28. Савка В., Климанська Л. Соціологія соціальних проблем: навчальний посібник. Львів: Львівська політехніка, 2021. 204 с.
29. Сірий Є. В. Соціологія: загальна теорія, історія розвитку, спеціальні та галузеві теорії: навчальний посібник. 2-ге вид. К.: Атіка 2007. 380 с.
30. Соціологічна енциклопедія / Ред. кол.: Астахова В. І., Бакіров В. С., Городяненко В. Г. (уклад.) та ін. К.: Академвидав 2008. 750 с.
31. Соціологічна теорія: традиція та сучасність: навчальний посібник / За ред. А. Ручки. К. 2007. 400 с.
32. Соціологія : підручник / Ю.Ф. Пачковський, Н.В. Коваліско, І.В. Городняк та ін. ; за ред. д-ра соціол. наук, проф. Ю.Ф. Пачковського. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. 418 с.
33. Соціологія: навч. посіб. / За ред. Макеєва С. О. 4-те вид., перероб. і доп. К.: Знання 2008. 300 с.
34. Соціологія: навч. посіб. Г. В. Дворецька; М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». К.: КНЕУ 2013. 280 с.
35. Соціологія: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. С. Б. Артеменко, А. Б. Фляшнікова; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». К.: КНЕУ 2012. 200 с.
36. Соціологія: підруч. для студ. вищ. навч. закладів / В.І. Волович, М.І. Горлач, В.Г. Кремень та ін. 6-те вид. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 808 с.
37. Соціологія: підручник / За ред. В. Г. Городяненка. 2-ге вид., перероб., доп. К.: Видавничий центр «Академія» 2005. 550 с.
38. Соціологія: підручник / За ред. В. Г. Городяненка. К.: Видавничий центр «Академія» 2008. 600 с.
39. Соціологія: підручник / За ред. В. М. Пічі. Львів 2004. 480 с.
40. Соціологія: підручник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. В. Г. Городяненка. К. 2003. 520 с.
41. Соціологія: Підручник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. В.Г. Городяненка. К., 2005. 384 с.
http://ebk.net.ua/Book/sociology/gorodyanenko_sotsiologiya/zmist.htm

42. Соціологія: підручник. 3-тє вид., стереотипне. / За ред. В. М. Пічі. Львів: «Новий світ-2000» 2007. 600 с.
43. Танчин І.З. Соціологія: Навч.посіб. 3-тє вид., перероб. і доп. К.: Знання, 2008. 351 с. http://pidruchniki.ws/17810409/sotsiologiya/sotsiologiya_-_tanchin_i3
44. Танчин І. З. Соціологія: навчальний посібник. 2-ге вид., переробл. і доп. К.: Знання 2007. 320 с.
45. Тарасенко В. Науковий інтелект соціології // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2008. № 1. С. 5-11.
46. Титаренко О. Соціологія: навчальний посібник. К.: ДАКОР, 2020. 190 с.
47. Ципко С. Ю. Загальна соціологічна теорія як навчальна дисципліна: методологічні проблеми // Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наукових праць. Вип. 225. Педагогіка та психологія. Чернівці 2005. С. 88-95.
48. Черниш Н. Й. Соціологія: підручник за рейтингово-модульною системою навчання. 5-те вид., перероб. і доп. К.: Знання 2009. 400 с.
49. Черниш Н. Соціологія. Курс лекцій. Львів, 2003. http://www.sociologylnu.org.ua/resursy.files/Chernysh_Soc_04.pdf
50. Штомпка Пйотр. Соціологія. Аналіз суспільства. Львів: Колір ПРО, 2020. 800 с. <http://surl.li/dbpfla>
51. Шульга М. О. Стратегія розвитку соціологічної теорії в нових реаліях українського суспільства // Проблеми розвитку соціологічної теорії: Матеріали I Всеукраїнської соціологічної конференції. К. 2001. С. 50-55.
52. Юрій М. Ф. Соціологія: підручник. К.: Кондор 2007. 350 с.
53. Яремчук С. С. Соціологія масової комунікації : навч. посібник. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2015. 248 с.
54. Яремчук С.С. Релігійні практики в сучасному соціумі : інституціональний контекст : монографія. Чернівці: Чернівец. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 400 с.
55. Яремчук С.С. Соціологія навч. посібник. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2015. 240 с.
56. Kuzmuk O. Ukrainian Refugee Women's Experiences in Poland in the first month of Russian invasion: A Qualitative Account. *European societies*. Volume 26, 2024. -Issue 2: Understanding Ukrainian Society Before and After the Russian Invasion, Pp. 501-521 DOI: 10.1080/14616696.2024.2351595 (Q1, Scopus&Web of science)
57. O. Zinchuna, O. Kuzmuk, V. Liubchuk, L. Opeida Life and social well-being of Ukrainians in quarantine conditions: according to the results of sociological surveys. *Ad Alta: Journal of interdisciplinary research*.- 2021. –Volume 11, Issue 1, Special issue XVIII. P. 147-152 (Web of science)
58. Podgórska K., Jekaterynczuk A., Yarosh O., Kuzmuk K. and Liubchuk V. Support for Ukrainian refugees after Russia's invasion of Ukraine: aid structure and resilience factors. Case studies of Lublin and Lutsk. *European societies*. 2023. Vol. 25 (Q1, Web of science)
59. Podgórska, K., Yarosh, O., Kuzmuk, O., Jekaterynczuk, A., & Liubchuk V. (2023). The architecture of help. Multilevel governance of the humanitarian crisis caused by the Russian aggression on Ukraine on the examples of activities in the Lubelskie Voivodeship (PL) and the Volyn Oblast (UA). Comparative research report.
60. Yemelianova Y., Kuzmuk O. Practice active aging as a social challenge and theoretical problem // Theoretical, methodological and practical foundations of human resources management: collective monograph / edited by M. Bezpartochnyi / ISMA University.- Riga: «Landmark SIA, 2016. P. 219-227

61. Бортніков В. І., Кузьмук О. М. Соціальні спільноти та групи як суб'єкти політики. Навчальний посібник; за заг. ред. В. І. Бортнікова. 2-ге вид., випр. та доп. Суми: Університетська книга. 2023. 646 с. С. 465-480
62. Кузьмук О. М. Загальна соціологічна теорія // Загальна соціологічна теорія : навчально-методичний комплекс з дисципліни. Луцьк. 2013 р. 49 с.
63. Кузьмук О. М. Загальна соціологічна теорія Соціологія. Збірник тестових завдань. Луцьк: Волинська обласна друкарня, 2009. 192 с.
64. Кузьмук О. М. Загальна соціологічна теорія Тести із соціології. Луцьк: Ключі; Волинська обл. друкарня. 2012. 80 с.
65. Кузьмук О. М. Основи аналізу соціальної політики // Основи аналізу соціальної політики : навчально-методичний комплекс з дисципліни. 2013р. 30 с.
66. Кузьмук О. М. Соціальна робота з молоддю // Соціальна робота з молоддю : навчально-методичний комплекс з дисципліни. Луцьк : Вежа-Друк, 2015 р. 24с.
67. Кузьмук О. М. Соціальна робота з різними групами клієнтів // Соціальна робота з різними групами клієнтів : навчально-методичний комплекс з дисципліни. Луцьк : Вежа-Друк, 2015 р. 48 с.
68. Кузьмук О. М. Соціальна стратифікація суспільства: теоретична та емпірична інтерпретація поняття. *Соціологічні студії: науково-практичний журнал.* №1 (12). 2018. С. 27-31
69. Кузьмук О. М. Соціальна структура суспільства // Соціальна структура суспільства : навчально-методичний комплекс з дисципліни. Луцьк. 2013 р. 42 с.
70. Кузьмук О. М. Соціальна структура суспільства Соціологія: тестові завдання. Луцьк: Вежа-Друк, 2013. 80 с.
71. Кузьмук О. М. Сучасні концепції управління соціальною сферою : навчально-методичний комплекс з дисципліни. Луцьк : СНУ ім. Лесі Українки, 2018. 22 с.
72. Кузьмук О. М. Сучасні соціологічні теорії : навчально-методичний комплекс з дисципліни. Луцьк : СНУ ім. Лесі Українки, 2018. 26 с.
73. Кузьмук О. М. Теорія соціальної стратифікації і соціальної мобільності : навчально-методичний комплекс з дисципліни. Луцьк : СНУ ім. Лесі Українки, 2018. 28 с.
74. Кузьмук О. М. Територіальний брендинг як інструмент місцевого розвитку. *Вісник Львівського університету.* № 16. 2018. С. 156-161
75. Кузьмук О. М., Любчук В. В. Ціннісні орієнтації випускників шкіл: за результатами якісного соціологічного дослідження. *Вісник НТУУ «КПІ» Політологія. Соціологія. Право.* № 3 (43). 2019. С. 94-98 (у співавторстві з Любчук В. В.)
76. Кузьмук О. М., Любчук В. В., Опейда Л. М. Перспективи застосування дистанційної форми навчання у закладі вищої освіти на прикладі досвіду Волинського національного університету імені Лесі Українки. *Актуальні проблеми філософії та соціології.* № 33. 2021.С. 72-76
77. Кузьмук О. Середній клас в українському суспільстві : перспективи теоретичного та емпіричного дослідження : монографія. Луцьк : Вежа-Друк, 2016. 172 с.
78. Кузьмук О., Петрук Л. Релігійна толерантність як чинник національної безпеки: теоретичні та інструментальні основи. *Соціологічні студії: науково-практичний журнал.* № 2 (13). 2018. С. 22-28

79. Кузьмук О.М., Любчук В.В. Пропаганда як зброя: соціальний дискурс. The Russian-Ukrainian war (2014-2022): historical, political, cultural-educational, religious, economic and legal aspects: Scientific monograph. Riga. Latvia: «Baltija Publishing», 2022. С. 976-982

80. Ліщук-Торчинська Т. П., Кузьмук О. М. Постать ідеального депутата Верховної Ради України як об'єкт аналізу й предмет обговорення. *Соціологічні студії: науково-практичний журнал*. № 2 (15). 2019. С. 74–81

ГЛОСАРІЙ

Соціологія – наука, що вивчає соціальні явища, структури, процеси та взаємодії в суспільстві. Вона аналізує, як індивіди та групи взаємодіють, формують соціальні норми, цінності та культурні характеристики.

Соціальна структура – організація суспільства, що складається з різних соціальних груп, інститутів і відносин. Соціальна структура визначає, як люди взаємодіють у суспільстві, та які ролі вони виконують.

Соціальні інститути – структури, які організують соціальні відносини, такі як сім'я, освіта, релігія та економіка. Вони виконують важливі функції в суспільстві, забезпечуючи стабільність і порядок.

Соціальна стратифікація – система соціального ранжування, що визначає статус та роль індивідів у суспільстві. Вона може включати економічні, політичні та культурні аспекти.

Культура – сукупність матеріальних і нематеріальних елементів, які формують спосіб життя суспільства, включаючи цінності, норми, традиції, мову та інші соціальні практики.

Соціальна ідентичність – відчуття приналежності до певної соціальної групи, що формується через спільні характеристики, досвід і культурні елементи. Ідентичність визначає, як індивіди сприймають себе та інших.

Соціальний капітал – ресурси, які індивіди отримують через соціальні зв'язки та мережі, що сприяють їхньому успіху. Соціальний капітал включає довіру, взаємодопомогу та співпрацю.

Соціальна взаємодія – процес, через який індивіди взаємодіють один з одним, створюючи значення та формуючи соціальні відносини. Взаємодія може бути вербальною або невербальною.

Соціальні рухи – організовані зусилля груп людей, спрямовані на досягнення соціальних, політичних або культурних змін. Соціальні рухи можуть мати різні цілі та стратегії.

Девіація – поведінка, що відхиляється від соціальних норм або очікувань. Девіація може бути позитивною (інновації) або негативною (злочинність).

Соціальний контроль – механізми, які суспільство використовує для

регулювання поведінки індивідів і груп. Соціальний контроль може бути формальним (закони) або неформальним (соціальні норми).

Функціоналізм – теорія, що розглядає суспільство як систему, де всі частини виконують певні функції для його стабільності. Функціоналізм аналізує, як різні елементи суспільства взаємодіють.

Конфліктна теорія – підхід, що акцентує на боротьбі між різними соціальними класами та групами за владу та ресурси. Конфліктна теорія підкреслює нерівність та експлуатацію.

Символічний інтеракціонізм – теорія, що вивчає, як індивіди створюють значення через соціальну взаємодію з використанням символів. Символи можуть включати мову, жести та інші форми комунікації.

Соціальна конструкція реальності – ідея, що реальність формується через соціальні процеси та взаємодію між людьми. Ця концепція підкреслює, що наше сприйняття світу є результатом соціальних конструкцій.

Глобалізація – процес інтеграції та взаємодії різних культур і економік на глобальному рівні. Глобалізація впливає на соціальні структури, економіку та культурні практики.

Критична теорія – підхід, що аналізує структури влади і ідеології, які підтримують соціальну нерівність. Критична теорія прагне виявити і викрити механізми експлуатації.

Постструктуралізм – теорія, що ставить під сумнів традиційні уявлення про структуру, акцентуючи на контекстуальності та зміні. Постструктуралізм підкреслює, що значення є динамічними і змінюються з часом.

Соціальна динаміка – вивчення змін у соціальних структурах та відносинах у часі. Соціальна динаміка аналізує, як суспільства адаптуються до нових умов.

Етнічність – соціальний конструкт, що визначає групу людей на основі спільних культурних, мовних, історичних характеристик. Етнічність впливає на самоідентифікацію та соціальні відносини.

Соціальна відповідальність – обов'язок індивідів і організацій діяти на благо суспільства та враховувати соціальні наслідки своїх дій. Соціальна відповідальність включає етичні та моральні аспекти.

Соціальна мобільність – процес, через який індивіди або групи змінюють свій соціальний статус. Соціальна мобільність може бути вертикальною (підвищення або зниження соціального статусу) або горизонтальною (зміна позиції без зміни статусу).

Соціальні норми – правила та очікування, які регулюють поведінку

індивідів у суспільстві. Соціальні норми формують уявлення про те, що є прийнятною поведінкою.

Роль – очікування та норми, пов'язані з певним статусом у суспільстві. Ролі визначають, як індивіди повинні діяти в різних соціальних контекстах.

Соціальна інтеграція – процес, через який різні соціальні групи об'єднуються в єдине суспільство. Соціальна інтеграція підкреслює важливість взаємозв'язків і співпраці між різними частинами суспільства.

Асоціація – форма організації людей, що об'єднуються для досягнення спільної мети. Асоціації можуть бути офіційними (наприклад, професійні спілки) або неформальними (дружні зв'язки).

Демографія – наука, що вивчає структуру та динаміку населення. Демографія аналізує вікові, статеві, етнічні та інші характеристики населення.

Соціальний експеримент – метод дослідження, що передбачає втручання в соціальне середовище для спостереження за його впливом на поведінку індивідів або груп.

Соціальна психологія – галузь науки, що вивчає, як соціальні фактори впливають на поведінку, думки та почуття індивідів. Соціальна психологія аналізує взаємозв'язок між особистістю та соціальним середовищем.

Масова культура – культура, що формується в умовах масового споживання та розповсюдження, часто через засоби масової інформації. Масова культура може впливати на цінності та поведінку суспільства.

Соціальні стереотипи – спрощені уявлення або загальні характеристики, що приписуються певним групам людей. Стереотипи можуть бути позитивними або негативними і часто призводять до упереджень.

Альтруїзм – діяльність, спрямована на благо інших, без очікування особистої вигоди. Альтруїстичні дії можуть бути мотивовані етичною відповідальністю або соціальними нормами.

Соціальне виключення – процес, через який індивіди або групи відокремлюються від основного суспільства, що призводить до обмеження їх доступу до ресурсів та можливостей.

Соціальна адаптація – процес, через який індивіди або групи пристосовуються до нових соціальних умов або середовища. Адаптація може бути необхідною для інтеграції в нову культуру чи соціальну групу.

Гендер – соціально сконструйовані ролі, поведінка та очікування, пов'язані з чоловічою та жіночою статтю. Гендер впливає на соціальні відносини, доступ до ресурсів і можливості.

Соціальні інновації – нововведення в соціальних практиках, організаціях або стратегіях, які мають на меті покращення соціального добробуту. Соціальні

інновації можуть включати нові способи вирішення соціальних проблем.

Соціальна роль – очікування та поведінка, що асоціюються з певним статусом у суспільстві. Ролі можуть бути формальними (наприклад, роль вчителя) або неформальними (роль друга).

Соціальна відповідальність – обов'язок індивідів або організацій діяти на благо суспільства, враховуючи соціальні наслідки своїх дій. Це поняття часто пов'язане з етикою і моральними нормами.

Агентність – здатність індивідів діяти незалежно і робити власні вибори. Агентність підкреслює, що люди можуть впливати на свої умови життя, незважаючи на соціальні обмеження.

Соціальна структура влади – система, в якій розподіляється влада та вплив у суспільстві. Вона визначає, хто приймає рішення і як ці рішення впливають на різні соціальні групи.

Мікрорівень аналізу суспільства – аналіз соціальних явищ на індивідуальному або груповому рівні. Мікрорівень фокусується на повсякденних взаємодіях і досвіді людей.

Макрорівень аналізу суспільства – аналіз соціальних явищ на рівні суспільства в цілому. Макрорівень розглядає широкі соціальні структури, процеси і системи.

Соціальний експеримент – дослідження, що включає активне втручання в соціальне середовище для спостереження за змінами в поведінці або соціальних відносинах.

Соціальна критика – аналіз і оцінка соціальних структур, практик або явищ з метою виявлення їхніх недоліків і можливих шляхів покращення.

Ідентичність – уявлення про себе, яке формується через соціальні, культурні, історичні та особистісні фактори. Ідентичність може включати етнічність, релігію, гендер і клас.

Соціальна етика – дисципліна, що вивчає моральні принципи та цінності, які регулюють соціальні відносини. Соціальна етика акцентує на відповідальності перед суспільством.

Крос-культурні дослідження – дослідження, які порівнюють соціальні практики, цінності та структури в різних культурах. Крос-культурні дослідження допомагають зрозуміти вплив культури на соціальні явища.

Соціальні бар'єри – фактори, які перешкоджають індивідам або групам досягати успіху або інтегруватися в суспільство. Це можуть бути економічні, культурні чи інші перешкоди.

Групова динаміка – вивчення процесів, які відбуваються в групах, таких як лідерство, комунікація та конфлікти. Групова динаміка допомагає зрозуміти,

як групи функціонують і приймають рішення.

Інтеркультуралізм – підхід, що акцентує на взаємодії між різними культурами та їхньому впливі один на одного. Інтеркультуралізм сприяє порозумінню і співпраці між культурами.

Соціальне підприємництво – форма підприємницької діяльності, що має на меті вирішення соціальних або екологічних проблем, поєднуючи бізнесові стратегії з соціальною відповідальністю.

Соціальна ієрархія – система ранжування соціальних груп або індивідів за критеріями влади, статусу або доступу до ресурсів. Соціальна ієрархія впливає на можливості та права різних груп.

Екологічна соціологія – галузь соціології, що вивчає взаємодію між суспільством і природним середовищем. Екологічна соціологія аналізує вплив соціальних структур на екологічні проблеми.

Антропологія – наука, що вивчає людину, її культуру, поведінку та соціальні структури через призму різних культурних контекстів. Антропологія часто перетинається з соціологією.

Крос-культурний аналіз – дослідження, що порівнює соціальні явища, цінності чи практики в різних культурах для виявлення спільних рис і відмінностей.

Підприємницька соціологія – дослідження соціальних аспектів підприємництва, включаючи роль підприємців у суспільстві, їх вплив на економіку та соціальні зміни.

Система цінностей – сукупність переконань і норм, які визначають поведінку індивідів і груп у суспільстві. Система цінностей впливає на соціальні відносини і взаємодію.

Соціальний контекст – обставини, в яких відбувається соціальна взаємодія, включаючи культурні, економічні та політичні фактори, які формують поведінку та сприйняття індивідів.

Економічна нерівність – різниця в розподілі ресурсів, багатства та можливостей серед різних соціальних груп. Економічна нерівність може впливати на доступ до освіти, охорони здоров'я та інших послуг.

Соціальна еволюція – процес змін у соціальних структурах, відносинах і культурах протягом часу. Соціальна еволюція вказує на те, як суспільства адаптуються та розвиваються.

Соціальні технології – інновації, які сприяють змінам у соціальних практиках або взаємодії. Соціальні технології можуть включати нові медіа, комунікаційні платформи та інші інструменти.

Соціальна історія – вивчення минулого суспільств, яке акцентує на

соціальних структурах, відносинах та змінах протягом часу. Соціальна історія використовує соціологічні теорії для аналізу історичних процесів.

Конструктивізм – теорія, що стверджує, що знання і значення формуються через соціальні процеси та взаємодії. Конструктивізм акцентує на активній ролі індивідів у створенні реальності.

Плюралізм – присутність різних культур, етнічних груп, ідентичностей і поглядів у суспільстві. Різноманітність може бути джерелом інновацій та соціального розвитку.

Соціальна дезінтеграція – процес, через який суспільні структури або зв'язки руйнуються, що може призвести до конфліктів, відчуження або нестабільності.

Теорія – система узагальнень, пояснень або моделей, яка використовується для опису явищ або для передбачення результатів. Теорії формуються на основі спостережень, досліджень та аналізу даних і служать основою для подальших досліджень у конкретній галузі.

Концепція – загальна ідея або поняття, яке формується на основі певних принципів або уявлень. Концепції використовуються для структурування знань, визначення напрямків дослідження та формування теоретичних рамок.

Парадигма – набір основних уявлень, цінностей, методів і норм, які визначають, як відбувається дослідження в певній науковій дисципліні. Парадигми формують основу для теорій і концепцій, а також впливають на те, як науковці розуміють і інтерпретують світ.

Соціальна парадигма – система основних уявлень і цінностей, які визначають, як соціологи бачать і аналізують соціальні явища. Соціальні парадигми можуть включати різні підходи, такі як функціоналізм, конфліктна теорія, символічний інтеракціонізм тощо.

Парадигма в соціології – специфічна модель або підхід у соціології, що формує основи для дослідження соціальних явищ. Парадигми в соціології визначають, як формулюються питання, які методи використовуються, та які теоретичні рамки застосовуються для аналізу соціальних структур та процесів.

ДОДАТКИ

Приклади теоретичних завдань, які допоможуть студентам глибше зрозуміти основні концепції та теорії соціології

Ці завдання можуть бути адаптовані відповідно до рівня підготовки студентів і специфіки курсу. Вони сприятимуть розвитку аналітичних і критичних навичок студентів, а також їхньому поглибленому розумінню основних соціологічних концепцій.

Ця таблиця забезпечує широкий спектр теоретичних завдань для індивідуальної роботи студентів, що сприятиме глибшому розумінню соціологічних концепцій і практик.

У таблиці, поданій нижче, представлено широкий спектр теоретичних завдань для індивідуальної роботи студентів, що сприятиме глибшому розумінню соціологічних концепцій і практик.

Тема завдання	Суть теоретичного завдання
Аналіз соціологічних теорій	Виберіть одну з класичних соціологічних теорій (наприклад, теорію соціального контракту Т. Гоббса або соціально-економічну теорію К. Маркса) і проаналізуйте її основні положення, концепції та вплив на сучасну соціологію. Які з цих ідей залишаються актуальними сьогодні?
Соціальна структура та функції	Розгляньте концепцію соціальної структури та її функцій у суспільстві. Які основні елементи соціальної структури? Як вони впливають на поведінку індивідів і соціальних груп?
Вивчення соціальних норм	Що таке соціальні норми, і яку роль вони відіграють у формуванні соціальної поведінки? Наведіть приклади соціальних норм в українській культурі або суспільстві.
Соціальна зміна	Проаналізуйте фактори, які ведуть до соціальних змін. Які соціологічні теорії пояснюють процес соціальної зміни? Які приклади соціальних змін ви можете навести з сучасності?
Роль інститутів у суспільстві	Охарактеризуйте роль основних соціальних інститутів (сім'я, освіта, релігія, економіка) у формуванні соціального порядку. Як ці інститути взаємодіють між собою?
Соціальна ідентичність	Що таке соціальна ідентичність, і як вона формується? Які фактори впливають на формування соціальної ідентичності індивіда? Наведіть приклади.
Критичний аналіз соціальних явищ	Виберіть соціальне явище (наприклад, міграцію, безробіття, бідність) і проведіть його критичний аналіз з позиції різних соціологічних теорій. Які висновки можна зробити на основі цього аналізу?
Аналіз соціальних мереж	Виберіть одну з соціальних мереж (наприклад, Facebook, Instagram) і проаналізуйте її вплив на формування соціальних відносин. Які позитивні та негативні аспекти ви можете виділити?
Вивчення соціальної політики	Проаналізуйте одну з соціальних політик України (наприклад, політику щодо освіти або охорони здоров'я). Які її основні цілі та досягнення? Які проблеми залишаються невирішеними?
Крос-культурний аналіз	Виберіть дві країни з різними соціокультурними контекстами та порівняйте їхні соціальні інститути (сім'я, освіта, релігія). Які основні відмінності та подібності ви можете навести?
Вивчення	Аналізуйте один з сучасних соціальних рухів (наприклад, рух за права

соціальних рухів	людини, екологічний рух). Які його головні вимоги та досягнення? Які соціальні зміни він спричинив?
------------------	---

У таблиці, поданій нижче, представлено широкий спектр теоретичних завдань для групової роботи студентів, що сприятиме глибшому розумінню соціологічних концепцій і практик. В таблиці представлено різноманітні завдання для групової роботи, що сприяють колективному навчанню та розвитку навичок співпраці серед студентів.

Тема завдання	Суть завдання для групової роботи
Дослідження на прикладі	У групах оберіть соціальне явище або проблему, що вас цікавить, і розробіть план соціологічного дослідження. Включіть питання, методи збору даних, а також можливі етичні аспекти.
Розробка соціологічного проєкту	Створіть проєкт соціологічного дослідження на тему, що стосується актуальних соціальних проблем. Презентуйте його в аудиторії, включаючи методологію, цілі та очікувані результати.
Кейс-стаді	Аналізуйте конкретний випадок соціального явища (наприклад, безробіття в певному регіоні). Обговоріть причини, наслідки та можливі рішення.
Рольова гра	Відтворіть соціальну ситуацію (наприклад, засідання в організації з вирішення соціальних проблем). Розподіліть ролі та обговоріть різні перспективи учасників.
Дослідження соціальних мереж	У групі вивчіть вплив соціальних мереж на певне соціальне явище (наприклад, політичні кампанії). Проведіть аналіз та підготуйте презентацію результатів.
Порівняльний аналіз	Оберіть дві соціальні теорії та порівняйте їх. Визначте сильні та слабкі сторони кожної теорії, а також їхнє застосування в сучасній соціології.
Створення інформаційної кампанії	Розробіть інформаційну кампанію для підвищення обізнаності про певну соціальну проблему (наприклад, екологічні питання). Включіть стратегічний план та цільову аудиторію.
Дослідження соціального руху	Вивчіть один з сучасних соціальних рухів (наприклад, феміністичний рух) і підготуйте звіт про його цілі, досягнення та вплив на суспільство.
Аналіз документів	Зберіть та проаналізуйте документи (наприклад, законодавчі акти, програми) з певної соціальної проблеми. Обговоріть їхній вплив на суспільство.
Творча презентація	Підготуйте креативну презентацію на тему соціологічної теорії (наприклад, візуалізація теорії соціальної конструкції реальності). Використовуйте різні медіа-формати.

Таблиця, у якій представлені кейси та приклади, які сприятимуть глибшому розумінню сутності соціологічних концепцій та теорій

Тема кейсу	Опис кейсу
Вплив соціальних норм на поведінку	Проаналізуйте ситуацію, в якій група молоді ігнорує правила дорожнього руху. Які соціальні норми порушуються, і які наслідки це має для суспільства?
Соціальна ідентичність у мультикультурному середовищі	Розгляньте випадок, коли нові іммігранти намагаються адаптуватися до місцевої культури. Які труднощі виникають, і як це впливає на їхню соціальну ідентичність?
Роль соціальних інститутів	Проаналізуйте вплив системи освіти на соціальну мобільність. Як освіта сприяє або заважає досягненню успіху в житті?
Соціальні зміни під час криз	Розгляньте соціальні зміни, що відбулися під час економічної кризи (наприклад, 2008 року). Які були наслідки для різних соціальних груп?
Вивчення соціальних рухів	Досліджуйте феміністичний рух. Які основні досягнення та виклики цього руху? Як він вплинув на суспільство в цілому?
Взаємодія соціальних медіа та суспільства	Проаналізуйте випадок, коли соціальні медіа відіграли ключову роль у політичній кампанії (наприклад, вибори в США). Як це вплинуло на громадську думку?
Соціальні стереотипи та їх вплив	Розгляньте випадок, коли стереотипи про певну групу людей призвели до дискримінації. Які наслідки це має для суспільства?
Крос-культурний аналіз	Вивчіть різницю в соціальних звичаях та традиціях між двома культурами (наприклад, західною та східною). Що можна запозичити для покращення міжкультурного спілкування?
Гендерні ролі в сучасному суспільстві	Проаналізуйте зміни в гендерних ролях за останні десятиліття. Як це вплинуло на сімейні структури та ринок праці?
Екологічні проблеми та соціальні рухи	Розгляньте кейс екологічного руху, що бореться з забрудненням навколишнього середовища. Які методи вони використовують для досягнення своїх цілей?
Вплив економічної нерівності	Проаналізуйте, як економічна нерівність впливає на здоров'я населення в різних соціальних групах. Які соціальні наслідки це має?
Соціальні зміни в умовах пандемії	Розгляньте соціальні зміни, що відбулися під час пандемії COVID-19. Як змінилися звички спілкування, роботи та

	навчання?
Роль волонтерства в суспільстві	Досліджуйте приклад соціальної програми, що сприяла розвитку волонтерства в громаді. Як це вплинуло на соціальну згуртованість?
Міграція та її соціальні наслідки	Проаналізуйте вплив міграції на місцеві громади. Які соціальні, економічні та культурні наслідки мають іммігранти для суспільства?
Участь молоді в політичних процесах	Розгляньте випадок активної участі молоді в політичних акціях (наприклад, протестів за клімат). Як це вплинуло на суспільну думку?
Створення соціальних мереж	Досліджуйте, як соціальні мережі допомагають формувати нові соціальні зв'язки в умовах ізоляції. Які нові форми спілкування виникають?
Вплив культури на споживчі звички	Проаналізуйте, як культурні традиції впливають на споживчі звички в різних країнах. Які особливості можна виділити?
Гендерна нерівність у професійній сфері	Розгляньте випадок, коли жінки стикаються з труднощами у просуванні по службі в традиційно чоловічих професіях. Які фактори цьому сприяють?
Соціальна відповідальність бізнесу	Досліджуйте приклад компанії, що активно займається соціальною відповідальністю. Як це впливає на її імідж та прибуток?
Вивчення традиційних та сучасних сімейних структур	Проаналізуйте зміни в сімейних структурах за останні десятиліття. Як зміни у суспільстві вплинули на формування нових типів сімей?
Вплив медіа на громадську думку	Проаналізуйте випадок, коли медіа відіграли вирішальну роль у формуванні громадської думки щодо певної соціальної проблеми (наприклад, питання расової справедливості).
Соціальна маргіналізація	Розгляньте ситуацію, коли певна група населення (наприклад, бездомні або люди з інвалідністю) стає маргіналізованою. Які соціальні наслідки це має?
Взаємодія між поколіннями	Досліджуйте приклад співпраці між різними поколіннями в рамках соціального проекту (наприклад, спільні ініціативи молоді та пенсіонерів). Як це впливає на суспільство?
Вплив технологій на соціальні відносини	Проаналізуйте, як технології (наприклад, мобільні додатки) змінили спосіб спілкування та взаємодії між людьми. Які наслідки це має для соціальних зв'язків?
Роль релігії у формуванні моральних цінностей	Розгляньте, як релігійні переконання впливають на моральні цінності в суспільстві. Які приклади ви можете навести?

Економічна глобалізація та її соціальні наслідки	Досліджуйте вплив економічної глобалізації на локальні громади. Які позитивні та негативні наслідки вона має?
Психологічні аспекти соціальної інтеграції	Проаналізуйте випадок інтеграції людей з різних культур у одну громаду. Які психологічні бар'єри виникають, і як їх можна подолати?
Вплив екологічних катастроф на суспільство	Розгляньте випадок, коли екологічна катастрофа (наприклад, забруднення води) вплинула на місцеву громаду. Які соціальні наслідки це має?
Зміна соціальних ролей у кризових ситуаціях	Досліджуйте, як соціальні ролі змінюються під час кризових ситуацій (наприклад, під час військових конфліктів). Які нові ролі виникають?
Соціальне підприємництво	Проаналізуйте приклад соціального підприємства, яке вирішує певні соціальні проблеми (наприклад, працевлаштування людей з інвалідністю). Як це впливає на громаду?
Вплив реклами на споживчу поведінку	Проаналізуйте, як рекламні кампанії впливають на споживчі звички молоді. Які соціальні та культурні фактори впливають на їхні рішення?
Соціальна ізоляція під час пандемії	Розгляньте, як пандемія COVID-19 вплинула на психологічний стан людей, особливо на групи з високим ризиком (наприклад, літні люди).
Вивчення соціальної справедливості	Дослідіть випадок, коли в країні відбулися масові протести за соціальну справедливість. Які вимоги висували протестувальники?
Крос-культурні порівняння у вихованні дітей	Проаналізуйте різні підходи до виховання дітей у західних і східних культурах. Які цінності та традиції впливають на ці підходи?
Гендерна дискримінація в освіті	Розгляньте випадок, коли дівчата або хлопці стикаються з дискримінацією в освітніх установах. Які соціальні наслідки це має?
Роль спорту в об'єднанні людей	Досліджуйте, як спортивні події (наприклад, Олімпійські ігри) можуть об'єднувати людей з різних культур та національностей.
Вплив музики на соціальні рухи	Проаналізуйте, як музика (наприклад, хіп-хоп або рок) вплинула на соціальні рухи (наприклад, боротьба за права людини).
Технології та освіта	Розгляньте вплив онлайн-освіти на традиційні освітні моделі. Які плюси та мінуси має дистанційне навчання?
Соціальні мережі та психічне здоров'я	Досліджуйте, як використання соціальних мереж впливає на психічне здоров'я молоді. Які проблеми можуть

	виникати?
Екологічні ініціативи на місцевому рівні	Проаналізуйте приклад місцевої ініціативи з охорони навколишнього середовища. Як вона вплинула на громаду та екологічну свідомість?

Таблиця з описом та аналізом соціологічних теорій та концепцій

Соціологічна теорія/концепція	Опис та аналіз	Представники
Функціоналізм	Аналізує суспільство як систему, в якій усі частини виконують певні функції для підтримання соціального порядку.	Еміль Дюркгейм
Конфліктна теорія	Фокусується на боротьбі між соціальними класами та групами, підкреслюючи нерівність і експлуатацію.	Карл Маркс
Символічний інтеракціонізм	Акцентує увагу на значеннях і символах, які виникають у процесі соціальної взаємодії.	Джордж Герберт Мід
Соціальна конструкція реальності	Стверджує, що реальність формується через соціальні процеси та взаємодії.	Пітер Бергер, Томас Лукман
Теорія соціального обміну	Аналізує соціальні взаємодії через призму обміну ресурсами між індивідами.	Джордж Хоманс
Теорія соціальної ідентичності	Вивчає, як особистість формує свою ідентичність через приналежність до соціальних груп.	Генрі Таджфел
Постструктуралізм	Підкреслює зміни значень та контексту, ставлячи під сумнів традиційні уявлення про структури.	Мішель Фуко
Соціологія ризику	Аналізує, як суспільства справляються з ризиками та формують політики на основі оцінки ризиків.	Ульріх Бек
Теорія модернізації	Досліджує процеси переходу від традиційних до сучасних структур через індустріалізацію.	Деніел Белл
Глобалізація	Аналізує вплив глобальних процесів на локальні культури, економіки та політики.	Манюель Кастельс
Теорія систем	Розглядає суспільство як складну систему взаємозалежних частин.	Талкотт Парсонс
Теорія соціального капіталу	Вивчає, як соціальні мережі та відносини впливають на економічний і соціальний успіх.	П'єр Бурдьє
Критична теорія	Аналізує структури влади та ідеології, що підтримують соціальну нерівність.	Макс Хоркхаймер,

		Теодор Адорно
Теорія соціальної дії	Підкреслює важливість індивідуальних дій у формуванні соціальних структур.	Макс Вебер
Екологічна соціологія	Досліджує взаємодію суспільства і природи, акцентуючи соціальні аспекти екологічних проблем.	Ульріх Бек
Теорія фемінізму	Розглядає роль гендеру в соціальних структурах та бореться з дискримінацією жінок.	Симона де Бовуар, Джудіт Батлер
Теорія соціального контролю	Аналізує механізми, які суспільство використовує для підтримання порядку і контролю поведінки.	Дюркгейм, Тібо, Кохен
Теорія культурного капіталу	Вивчає, як культурні знання та навички впливають на соціальний статус.	П'єр Бурдьє
Синергетична теорія	Досліджує, як співпраця між соціальними суб'єктами може призводити до нових форм організації.	Герман Хакен
Теорія візуальної соціології	Досліджує вплив візуальних медіа на соціальні уявлення.	Мартін Ван Мансум
Теорія соціальної стратифікації	Аналізує структуру соціальних класів та груп, їхні відносини, можливості та нерівність у суспільстві.	Макс Вебер, Талкотт Парсонс
Теорія культурного плюралізму	Вивчає взаємодію між різними культурами в суспільстві та їхнє вплив на соціальні відносини.	Рональд Інглхарт
Теорія культурної адаптації	Аналізує, як індивіди та групи адаптуються до нових культурних умов, зберігаючи при цьому свої традиції.	Стенлі Халлі, Мартін Гарднер
Теорія еволюційної соціології	Досліджує, як соціальні структури та інститути змінюються в процесі історичного розвитку, подібно до еволюційних процесів у природі.	Джеймс Ф. Меррілл
Теорія неолібералізму	Вивчає вплив неоліберальних ідей на соціальні, економічні та політичні структури, підкреслюючи важливість ринку і приватизації.	Девід Харві
Критична расова теорія	Досліджує расову нерівність і дискримінацію, акцентуючи увагу на соціальних конструкціях раси.	Дерек Белл, Річард Делгадо
Теорія колективної дії	Аналізує, як групи людей	Чарльз Тіллі

	організуються для досягнення спільних цілей, а також механізми, які сприяють або заважають такій діяльності.	
Теорія соціального конструктивізму	Вивчає, як соціальні конструкції (наприклад, ідентичність, стать) формуються через взаємодію та обговорення.	Пітер Бергер
Теорія стресу і копіngu	Аналізує, як індивіди справляються зі стресом у соціальних умовах, а також вплив соціального контексту на процеси копіngu.	Річард Лазарус
Теорія гегемонії	Досліджує, як певні ідеології або групи домінують у суспільстві, формуючи міжгрупові відносини та соціальні норми.	Антоніо Грамші
Теорія інтерсуб'єктивності	Вивчає, як індивіди створюють спільні значення та розуміння через соціальну взаємодію.	Альфред Шюц
Теорія соціальної відповіді	Аналізує, як суспільство реагує на соціальні зміни та кризи, зокрема через політичні або культурні рухи.	Рональд Беннетт
Теорія соціальних технологій	Досліджує, як технологічні інновації змінюють соціальні відносини, комунікацію та структури.	Мануель Кастельс
Теорія прикладного соціологічного аналізу	Зосереджується на практичному застосуванні соціологічних теорій для вирішення реальних соціальних проблем.	Пітер Бургес
Критична теорія гендеру	Вивчає, як гендерні ідеології та стереотипи впливають на соціальні структури та відносини.	Джудіт Батлер
Теорія соціальної динаміки	Аналізує, як соціальні групи та структури змінюються з часом, вивчаючи процеси адаптації та еволюції.	Гертруда Стейн
Теорія соціальної екології	Досліджує взаємодію між соціальними системами та навколишнім середовищем, акцентуючи увагу на екологічних аспектах соціальних проблем.	Урсула К. Левін
Теорія культурного	Аналізує, як домінуючі культури	Едвард Саїд

імперіалізму	впливають на меншості, формуючи нові культурні ідентичності через глобалізацію.	
Теорія фреймінгу	Вивчає, як інформація та події представляються (фреймуються) у медіа, впливаючи на сприйняття та громадську думку.	Ервін Гофман
Теорія кіберсоціології	Досліджує соціальні взаємодії в контексті інтернету та цифрових технологій, аналізуючи їхній вплив на суспільство.	Мануель Кастельс

Таблиця з практичними кейсами для аналізу соціологічних теорій

Тема кейсу	Опис кейсу	Соціологічна теорія
Вплив соціальних медіа на молодь	Дослідження впливу соціальних медіа на самооцінку та соціальні взаємодії підлітків.	Символічний інтеракціонізм
Масові протести за соціальні зміни	Аналіз протестів, таких як «Чорні життя мають значення», і їх вплив на суспільну думку.	Конфліктна теорія
Роль освіти в соціальній мобільності	Дослідження, як освіта впливає на можливість підвищення соціального статусу в різних групах населення.	Функціоналізм
Гендерні стереотипи в професійній сфері	Аналіз гендерної дискримінації в трудових відносинах та її вплив на кар'єрний розвиток жінок.	Критична теорія гендеру
Культурна адаптація іммігрантів	Дослідження адаптації іммігрантів у новій культурі та їх вплив на локальне суспільство.	Теорія культурного плюралізму
Екологічні рухи в умовах глобалізації	Аналіз рухів за охорону навколишнього середовища та їх вплив на політики на глобальному рівні.	Соціологія ризику
Створення соціальних мереж	Дослідження, як соціальні мережі формують нові види взаємодії та підтримки в спільнотах.	Теорія соціального капіталу
Міжкультурні конфлікти	Аналіз випадків міжкультурних конфліктів у багатокультурних суспільствах і їх вирішення.	Теорія соціальної конструкції
Вплив технологій на робочі процеси	Дослідження впливу автоматизації та цифровізації на структуру зайнятості та праці.	Теорія модернізації
Соціальні стереотипи та їх наслідки	Аналіз випадків дискримінації на основі расових та етнічних стереотипів у суспільстві.	Критична расова теорія
Вплив пандемії на соціальні зв'язки	Дослідження, як COVID-19 змінив способи спілкування та соціальної взаємодії в родинях і громадах.	Теорія соціальної дії
Соціальні рухи та їх вплив на політику	Аналіз історії соціальних рухів, таких як феміністський рух, та їхній вплив на законодавство.	Конфліктна теорія

Адаптація молоді до змін клімату	Дослідження, як молодь організується для боротьби зі змінами клімату та впровадження екологічних ініціатив.	Теорія колективної дії
Роль релігії в суспільстві	Аналіз впливу релігійних інститутів на соціальні норми та моральні цінності в суспільстві.	Функціоналізм
Економічна нерівність у містах	Дослідження соціальних наслідків економічної нерівності в урбаністичних районах та формування гетто.	Теорія соціальної стратифікації
Крос-культурна комунікація	Аналіз випадків непорозуміння між культурами і їхнього впливу на бізнесові відносини.	Теорія культурного адаптації
Вплив технологій на освіту	Дослідження, як онлайн-освіта змінила традиційні методи навчання та взаємодії між студентами і викладачами.	Теорія модернізації
Сімейні структури в сучасному суспільстві	Аналіз змін у сімейних структурах, таких як розширені родини, одностатеві шлюби тощо.	Гендерна теорія
Соціальні стереотипи в рекламі	Дослідження, як реклама використовує або підриває соціальні стереотипи, і який вплив це має на суспільство.	Критична теорія
Вплив глобалізації на місцеві культури	Аналіз, як глобалізація змінює традиційні культури та їхню ідентичність у локальних громадах.	Глобалізація
Вплив громадських ініціатив на розвиток міст	Дослідження, як місцеві ініціативи (наприклад, озеленення або покращення інфраструктури) змінюють міське середовище.	Теорія соціальної дії
Соціальна відповідальність бізнесу	Аналіз випадків компаній, які реалізують програми соціальної відповідальності та їхній вплив на громаду.	Соціологія ризику
Культурні впливи на здоров'я	Дослідження, як культурні традиції впливають на практики охорони здоров'я в різних громадах.	Теорія культурного капіталу
Вплив медіа на формування громадської думки	Аналіз, як новини та соціальні медіа формують уявлення про важливі соціальні питання (наприклад, расизм, екологія).	Символічний інтеракціонізм

Соціальні наслідки безробіття	Дослідження впливу високого рівня безробіття на соціальні відносини, злочинність та психічне здоров'я.	Конфліктна теорія
Роль молодіжних рухів у суспільстві	Аналіз, як молодіжні рухи впливають на соціальні зміни та політичні рішення (наприклад, рух за клімат).	Теорія колективної дії
Соціальна інтеграція біженців	Дослідження процесів адаптації та інтеграції біженців у нових громадах і роль соціальних мереж у цьому процесі.	Теорія соціального капіталу
Вплив національної ідентичності на конфлікти	Аналіз, як почуття національної ідентичності може призводити до конфліктів між групами в багатонаціональних країнах.	Критична теорія
Міжособистісні конфлікти в робочих колективах	Дослідження, як міжособистісні конфлікти можуть впливати на продуктивність та моральний клімат у компаніях.	Теорія соціального контролю
Вплив сімейних структур на виховання дітей	Аналіз, як різні сімейні структури (одиначні батьки, розширені сім'ї) впливають на розвиток дітей.	Гендерна теорія

Деталізована таблиця з прикладами теорій, їх описами, основними представниками та практичними кейсами для аналізу

Теорія/Концепція	Опис	Основні представники	Практичний кейс	Приклад аналізу
Функціоналізм	Аналізує суспільство як систему, в якій усі частини виконують певні функції для підтримання стабільності.	Еміль Дюркгейм	Роль шкіл у соціалізації молоді	Дослідження функцій навчальних закладів у передачі соціальних норм.
Конфліктна теорія	Фокусується на боротьбі між різними соціальними класами та групами, підкреслюючи нерівність і експлуатацію.	Карл Маркс	Соціальні рухи за права людини	Аналіз вимог протестувальників та їхній вплив на політику.
Символічний інтеракціонізм	Досліджує, як індивіди створюють значення через соціальну взаємодію, акцентуючи увагу на символах.	Джордж Герберт Мід	Взаємодія молоді в соціальних мережах	Аналіз, як символи (емодзі, мему) впливають на спілкування.
Соціальна конструкція реальності	Стверджує, що реальність формується через соціальні процеси та взаємодії.	Пітер Бергер, Томас Лукман	Формування громадської думки про зміни клімату	Дослідження, як медіа впливають на уявлення про екологічні проблеми.
Теорія соціального обміну	Аналізує соціальні взаємодії через призму обміну	Джордж Хоманс	Взаємодії в бізнес-середовищі	Дослідження стратегій, які використовують компанії для залучення

	ресурсами між індивідами.			клієнтів.
Теорія соціальної ідентичності	Вивчає, як особистість формує свою ідентичність через приналежність до соціальних груп.	Генрі Таджфел	Роль національної ідентичності у міжкультурних конфліктах	Аналіз, як національні стереотипи впливають на міжгрупову взаємодію.
Постструктуралізм	Підкреслює значення контексту та зміни в соціальних структурах, ставлячи під сумнів традиційні уявлення.	Мішель Фуко	Вивчення дискурсу в політичних дебатах	Аналіз, як мова формує соціальні норми і відносини влади.
Теорія модернізації	Досліджує процеси переходу від традиційних до сучасних структур через індустріалізацію та урбанізацію.	Деніел Белл	Зміни в структурі сім'ї в умовах урбанізації	Аналіз, як міграція вплинула на традиційні сімейні моделі.
Глобалізація	Аналізує вплив глобальних процесів на локальні культури та соціальні структури.	Манюель Кастельс	Вплив міжнародних компаній на місцеву економіку	Дослідження, як глобалізація змінює локальні традиції.
Критична теорія	Аналізує структури влади та ідеології, які підтримують соціальну нерівність.	Макс Хоркхаймер, Теодор Адорно	Аналіз впливу медіа на формування суспільних уявлень	Вивчення, як комерційні інтереси впливають на новини.
Теорія соціального	Вивчає, як соціальні	П'єр Бурдьє	Роль соціальних мереж у	Аналіз, як зв'язки між

капіталу	мережі та відносини впливають на соціальний і економічний успіх.		розвитку підприємництва	підприємцями сприяють бізнес-успіху.
Соціологія ризику	Досліджує, як сучасні суспільства справляються з ризиками та їхніми соціальними наслідками.	Ульріх Бек	Вплив екологічних ризиків на політику	Аналіз, як соціальні групи реагують на зміни клімату.
Теорія культурного капіталу	Вивчає, як культурні знання та навички впливають на соціальний статус і мобільність.	П'єр Бурдьє	Вплив освіти на соціальну мобільність	Дослідження, як культурний капітал визначає успіх у навчанні.
Теорія соціальної стратифікації	Аналізує структуру соціальних класів та груп, їхні відносини та можливості в суспільстві.	Макс Вебер, Талкотт Парсонс	Вплив класової приналежності на доступ до ресурсів	Аналіз нерівності в освіті та охороні здоров'я.
Критична расова теорія	Досліджує расову нерівність і дискримінацію, акцентуючи увагу на соціальних конструкціях раси.	Дерек Белл, Ричард Делгадо	Дослідження расових стереотипів у медіа	Аналіз, як медіа відображають і формують расові стереотипи.
Теорія соціального контролю	Вивчає механізми, через які суспільство забезпечує порядок і контроль над поведінкою індивідів.	Дюркгейм, Тібо	Роль поліції у підтриманні порядку в місті	Аналіз, як правоохоронні органи реагують на злочинність.

Критична теорія фемінізму	Досліджує, як гендерні стереотипи і дискримінація впливають на жінок у різних сферах життя.	Джудіт Батлер, Сімона де Бовуар	Вплив феміністичних рухів на законодавство щодо гендерної рівності	Аналіз змін у суспільних нормах через призму фемінізму.
Теорія соціальної динаміки	Вивчає, як соціальні групи та структури змінюються з часом, акцентуючи на процесах адаптації та еволюції.	Гертруда Стейн	Зміна суспільних норм у відповідь на технологічний прогрес	Аналіз, як технології впливають на традиційні соціальні структури.
Теорія етнічних конфліктів	Досліджує причини та наслідки конфліктів між етнічними групами.	Вілфредо Парето, Мерчіел Розенберг	Конфлікти в багатонаціональних країнах	Аналіз, як етнічні ідентичності формують соціальні напруження.
Культурна теорія	Вивчає, як культура впливає на поведінку, цінності та соціальні структури.	Кліффорд Гірц	Вплив місцевої культури на бізнесові практики	Аналіз, як культурні особливості впливають на підприємницьку діяльність.
Теорія соціального конструктивізму	Підкреслює, як соціальні конструкції виникають і змінюються через взаємодію людей.	Пітер Бергер, Томас Лукман	Формування уявлень про гендер у суспільстві	Дослідження, як уявлення про гендер змінюються з часом.
Теорія візуальної соціології	Досліджує, як візуальні медіа (фотографії, фільми) формують соціальні уявлення.	Мартін Ван Мансум	Вплив реклами на сприйняття краси та стандартів	Аналіз, як візуальні образи формують соціальні норми.
Теорія	Вивчає, як	Марк Блок,	Вплив	Аналіз, як

колективної пам'яті	соціальні групи пам'ятають важливі події та як це впливає на їх ідентичність.	П'єр Нора	історичних подій на національну ідентичність	колективна пам'ять впливає на сучасні політичні конфлікти.
Теорія постколоніалізму	Досліджує наслідки колонізації для культурних і соціальних структур у постколоніальних країнах.	Едвард Саїд	Вплив колоніального минулого на сучасні соціальні відносини	Аналіз, як колоніальні стереотипи впливають на сучасну культуру.
Теорія соціальних мереж	Вивчає, як зв'язки між людьми формують структури і впливають на поведінку.	Скотт Мейнз, Мартін Дюфло	Вплив соціальних мереж на політичні кампанії	Аналіз, як зв'язки в соціальних мережах впливають на виборчі результати.
Теорія ідентичності	Вивчає, як індивіди формують свою ідентичність у контексті соціальних, культурних та політичних впливів.	Ервін Гофман, Стівен Розенберг	Формування особистої ідентичності в умовах глобалізації	Аналіз, як міграція впливає на ідентичність іммігрантів.
Теорія асоціативного навчання	Досліджує, як соціальні взаємодії та досвіди формують поведінку і сприйняття.	Б.Ф. Скіннер, Альберт Бандура	Вплив однолітків на поведінку підлітків	Аналіз, як групи ровесників впливають на прийняття ризикованих рішень.
Теорія соціальної змінності	Вивчає, як соціальні зміни відбуваються у суспільствах через технологічні, економічні та	Талкотт Парсонс	Зміни в трудовій етиці через автоматизацію	Аналіз, як технологічні інновації змінюють структуру робочих місць.

	культурні фактори.			
Теорія структурованої нерівності	Досліджує, як соціальні структури формують нерівність у доступі до ресурсів.	Мартін Вайнберг	Вплив класової нерівності на освіту	Аналіз, як соціально-економічний статус впливає на успіхи в навчанні.
Теорія соціальних рухів	Вивчає, як соціальні рухи виникають, розвиваються та впливають на політику та суспільство.	Чарльз Тіллі	Рухи за права мігрантів	Аналіз впливу руху мігрантів на зміни у законодавстві.
Теорія мікрорівня	Досліджує індивідуальні дії та взаємодії, акцентуючи на їх значенні в соціальному контексті.	Джордж Герберт Мід	Взаємодії в повсякденному житті	Аналіз, як мікрорівневі взаємодії впливають на соціальну структуру.
Теорія постмодернізму у	Підкреслює плюралізм, ірраціональність та суб'єктивність у сучасному суспільстві.	Жан-Франсуа Ліотар	Вплив постмодернізму на мистецтво та культуру	Аналіз, як постмодерністські ідеї змінюють сприйняття традиційних цінностей.
Теорія соціального капіталу	Вивчає, як соціальні зв'язки, довіра та норми впливають на економічний і соціальний розвиток.	Роберт Патнам	Вплив соціального капіталу на громаду	Аналіз, як довіра в спільноті впливає на економічний розвиток.
Теорія комунікації	Досліджує, як комунікаційні процеси формують соціальні відносини та структури.	Юрген Хабермас	Вплив мас-медіа на суспільну думку	Аналіз, як медіа формують соціальні уявлення про політику.

Теорія ризику	Досліджує, як суспільства сприймають і управляють ризиками, пов'язаними з технологіями та природою.	Ульріх Бек	Вплив екологічних загроз на політику	Аналіз, як суспільство реагує на зміни клімату.
---------------	---	------------	--------------------------------------	---